

Amelia Licheva

(Bulgaria, Sofia University St. Kliment Ohridski)

A Couple of Words about Elena Borisova's Book *Fantastic Literature and Knowledge*

Abstract: The text outlines the major contributions of Elena Borisova's study titled *Fantastic Literature and Knowledge*, which lie in the author's ability to compare Bulgarian and foreign models, to look for relationships, to bring to light the European dimensions of Bulgarian fantastic fiction.

Амелия Личева

(България, Софийски университет „Св. Климент Охридски“)

Думи за книгата на Елена Борисова „Фантастика и познание“

През 1932 г. Светослав Минков публикува „Човекът, който дойде от Америка“. Ако прочетете този разказ отново, а след това прочете романа на Иън Макюън „Машини като мен“, ще го усетите като сценарий, който десетилетия по-късно Макюън е развил. Защото в него има всичко: и отношението човек – робот, и питането за емоционалността на робота, и желанието на човека да убие машината, и най-сетне – метаморфозата на човека в машина. Започвам с това не просто, за да подчертая, че в своите нормални години българската литература е имала оня тласък, който, ако не беше дошъл 9-ти септември, вероятно щеше да я изведе в съвсем други посоки. А и защото, подобен род сравнения са характерни за книгата на Елена. В нея и българската теоретична мисъл в сферата на фантастичното, и българската фантастична литература от 60-те години до 2000-а, са положени в световен контекст, обгледани са чрез съпоставки. Като целта е не само да се видят особеностите, но и да се покаже, че в тези свои линии и посоки българската литература е загърбила провинциализма. И това е важно постижение на авторката.

Второто нещо, което искам да подчертая, е свързано със самия обект на книгата – науката и научната фантастика. Елена Борисова не говори само за чисти фантасти, тя умело варира с проекциите на фантастичното, включително при автори като Галин Никифоров или Емил Андреев. Защо подчертавам това? Защото с подобни прочити, тя се вписва в нещо, което съвременното литературознание много цени, а именно – извънлитературното, което конструира художественото. А именно, онази отвореност на литературата, която поне по отношение на науката ѝ позволява да дава експертни знания, да спасява от скуката, както биха се изразили автори като Макюън и Джонатан Франзен, И най-вече – да прогнозира и така да бъде в крак с нуждите на съвременния човек и съвременното общество. Франко Морети, изследовател на световната литература, привърженик на идеята, че нея винаги я е имало, но и изкушен от дигиталното, автор на концепцията за далечното четене, казва, че ако нещо кара младите да изоставят филологиите и да търсят други полета, това е страхът им, че

Амелия Личева

филолозиите не могат да им говорят за бъдещето, а ги връщат само в миналото. С акцент върху книги, които прогнозираат, при това понякога по-мотивирано и по-смело от учените, литературата се намества отново в привлекателните територии. Неслучайно фантастичното при Елена Борисова е видяно като *универсално средство за обяснение на необяснимото*.

И накрая, познавам Елена от участията ѝ в конференции още когато беше студентка, и то в първите ѝ години от следването. По това време тя много се занимаваше с идеята за женското писане. Но още тогава умееше да концентрира наблюденията си върху съвременни български автори – Теодора Димова, Здравка Евтимова. Радвам се, че в годините тя разшири интересите си, но не се отказа от българската литература и се наложи като един от талантливите гласове в новото българско литературознание.